

KITARTÁS

A „KITARTÁS“ KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ!
TURTSÁNYI VILMOS.

A »Kitartás« egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452.902. szám alatt hagyta jóvá.

Jóléti intézmények.

Nemsokára beköszönt a tél. Mig ez az emberek egyrészenek a megszokottól elütő új szórakozások megteremtője, a nagy tömegeknek újabb gondot okoz a fokozott szükségletek előteremtése végett. Mert a szegény embernek a tél soha semmiféle szórakozást nem nyújt, hanem fokozza azt a nyomoruságot, a melyből neki még a meleg időszakban is bőven kijut.

A tavasz, a nyár, az ősz a munka ideje, a mikor úgy a hogy mindenki keresethez jut, a miből valamiképp eltengődik, de a téli időszak, a melyben a munka megakad, még magát a megélhetést is kétségessé teszi. Azokból a munkabérekéből, a melyek a munkaidőre esnek, talán megélni lehet valahogy, de takarítani nem. A munkás embernek valamire való lakása nincs, mert nem bírja fizetni. Tavasztól őszig meg van benne, vagy inkább nélküle a szabad ég alatt is; de a zord idők bekövetkeztével mégis csak meg kell valami oduban huzódnia, ha nem akarja, hogy a hideg elpusztítsa.

Igy is hiányos ruházatban, fázva, didegve és éhezve tölti napjait, mert nemhogy tüzelőre, de még táplálékra is alig jut valami. Köztudomásu dolog, hogy az a néhány rongy, a mit nyáron nehezen be tud szerezni, télen a zálogházba vándorol, és ez az egyetlen megmentője az éhhaláltól. Ezek a zálogházak az ő 1 és 2 forintos tételeikkel a nyomoruságnak legjobb statisztikái, üzletnek pedig a legjövedelmezőbbek. A zálogházaknak virágzása tehát mindig a szegény embereknek inségét jelenti.

Mikor azután az utczasarkok megtelnek éhes, didergő férfiakkal, nőkkel és gyermekekkel, akkor megmozdul az a nagy apparatus, melyet közjótékonságnak neveznek. Az ember igazán azt hiszi, hogy itt nem is a szájalom, hanem a jó izlés készíti az embereket adakozásra. Adakoznak azért, hogy ne lássák a

nyomoruságot szüntelen a szemük előtt, mint egy élő tiltakozást a mai társadalmi rend ellen. Utálat, irtózat fogja el az embereket, midőn szemük elé tárul mindaz, a mit tudni, látni nem akarnak, hogy étvágyuk jó és álmaik nyugodtak legyenek.

Nagy mozgalmak indulnak meg a jótékonság, a humanizmus nevében. Az emberek elkezdnek mulatni, táncolni, előadni, mig ki nem dőlnek. A krajczárok összegyűlnek olyanoktól, a kik ezreket költenek azért, hogy mulassanak, de azokért a krajczárokért költik, a melyeket a szegényeknek szánnak. Ebből lesznek a kenyeres boltok, itt züllenek az emberek még jobban a könyöradományoktól. Mert hisz csak a végső szükség, a megtört büszkeség, az elveszett önérték viszi oda az embereket, a kik munkát akarnak, de nem kaphatnak. Magától értetődik, hogy ezekért a fillérekért még elég kenyeret sem lehet kapni. Megindulnak a gyűjtések. Gazdag, jómódu hölgyek nyakukba veszik a várost és háznak pénzért — a szegény embereknél. Ezek a hölgyek nem az ő ezreikből adnak, hogy dicsőíttessenek; hanem attól a szegénytől veszik az adományt, a ki azzal a gondolattal adja, hogy nélkülöz a nála még szegényebbert.

Ezekből a pénzekből előkerülnek azután azok az inségbarakkok, a melyekben igen gyakran az adományozók maguk huzódnak meg.

Igy oldódik meg a lakáskérdés. Lóhussal és kutyahussal pedig előteremtik az olcsó élelmezést. Ebben a két dologban összegeződik a társadalom minden tevékenysége. Az igaz, hogy vannak ugynevezett szakjóléti intézmények is. Egy élelmes vállalkozónak eszébe jut, hogy kellene a munkások sorsán mégis segíteni. Kellene olcsó házakat építeni valahol és azokat a munkásoknak bérbe adni. És nyakába veszi rögtön a világot. A hol azután talál néhány

használhatlan homokbuczkát, a mi után a tulajdonos adót fizet ugyan, de hasznot nem élvez, kinevezi telepnek. Egészséges, jó vizü, ozondús üdülő helynek. A vállalkozó is, a tulajdonos is hamar megalkusznak a nyereségen. Megütik a nagy dobot és hamar előkerül az az éhes, hiszékeny közönség, a kit lépne kell csálni. Parcellázás, házépítés, szerződés és — végrehajtás gyors tempóban követik egymást, hogy mire a telep tényleg lakhatóvá válik, akkorra az eredeti tulajdonosok 90%-a földönfutóvá lett. Ezt nevezik nálunk telepítésnek, illetve a lakáskérdés megoldásának. Magától értetődik, hogy a vállalkozó, a telektulajdonos és az építész vagyont szereztek; de senki sem kérdi, hogy ez a vagyon, hány családnak butorából és szalmazsákjából került ki. Ilyen telepük van a tisztviselőknek, altiszteknek, szolgálknak, munkásoknak és minden más kategóriának egy és két forint heti lefizetések mellett, a mint azt a hirdetésekben kiolvasni lehet.

Ez ellen azonban nem lehet semmit tenni, mert ezt úgy nevezik, hogy egyéni érvényesülés. Nem lehet a többi hasonló dolgokra kiterjeszkednünk, mert hosszadalmas volna; ez csak például szolgáljon azoknak, a kik mástól és nem önmaguktól várják boldogulásukat.

Az köztudomásu dolog, hogy a szegény ember él a legdrágábban, mert ő fizeti és tartja a közvetítők egész legióját. Helyenként annak tudatára is ébredtek és szakszerűleg szervezkednek mindazok, a kiket ugyanazon érdekek kötnek egymáshoz. Mert a mit egy ember nem tud elérni, azt egy testület egész könnyen megoldhatja, még pedig úgy, hogy az egyesek érdeke semmiféle csorbát nem szenved.

Szervezkedni kell nemcsak a fizikai munkát végző embereknek, de mindazoknak, a kik keresetükre vannak utalva. A fizikai és a szellemi munka is egy nagy tőkét képvisel, mely bármikor szemben állhat a földbirtok értékével.

Minden munkaerő vagyont képvisel, mely felér bármily fekvőséggel és ha szakszervezetek alakulnak egymás támogatása mellett, akkor a jelenleginél sokkal igazságosabban fognak megoszlan mindazon értékek, melyek az életszükségletek kielégítésére szolgálnak.

Az ilyen szervezetek azután közös erővel és egyetértéssel úgy az élelmezés, mint a lakáskérdést megoldhatják kielégítő módon, a nélkül, hogy bárki is abból oly hasznot huzna, mely a teljesített munkával semmi

arányban nem áll. Mert hisz azt nem mondhatja senki a lakáskérdés megoldásának, mikor valamely vállalat néhány kaszárnyát épít szűk, sötét odukból álló helyiségekkel, és oda méregdrága lakbérért betelepíti munkásait, hogy közel legyenek foglalkozási helyükhöz; vagy olyan üzletet nyit, a hol a napi áron vagy még drágábban selejtes áruk vásárlására kényszeríti munkásait hogy — egy rókáról két bőrt nyuzzon a humanizmus nevében.

A szegény embereknek istápolása pedig csak ily módon nyilvánul. Ha ők maguk akarnak építeni, vagy bármit tenni érdekükben, akkor nincs pénz, nincs hitel; de ha egy vállalkozó rájuk teszi a kezét, ennek utján és honorálása mellett rögtön megnyílnak a pénzforrások azok számára, a kik önmagukban nem rendelkeztek semmiféle hitellel azelőtt.

Ebből pedig az a tanulság meríthető, hogy semmiféle munkáson mindaddig nem lesz segítve, míg erkölcsi testületekké nem alakulnak az egy érdeket követők, vagyis míg a testületi tekintély nem érvényesíti mindazt, a mihez az egyeseknek elvitathatlan joguk van.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva azon összegre, mely őt az alapszabályok értelmében megillette. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, az egyesületnek okvetlenül bejelentendő

3. A tag törvényes nejének elhalálozása esetén az alapszabályszerű segélyben részesül.

4. A tag 15 évi tagsága idejének letelte után, ha 50-ik életévét betöltötte, életbiztosítási kötvényére 1000 koronáig terjedhető kölcsönt kap a »Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet«-től.

5. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

6. Az egyesület havi közlönye minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 9. sz. kimutatott segélyösszeg K 127,425.—

Balesetsegélyek:

Lapunk 9. sz. kimutatott segélyösszeg K 33,711.26

Ujabb segélyek:

561 Gaidusek János, Budapest K 1000
4580 Király József, Hatvan » 160

Pénztárvizsgálat. A felügyelő bizottság f. évi szeptember hó 15-én az egyesület valamint a hitel-szövetkezet pénztárát és üzleti könyveit felülvizsgálván, azokat rendben találta.

Tagjainkhoz. *Felkérjük tagjainkat, hogy a biztosítási díjakat legkésőbb minden hó 10-ig annál is inkább fizessék be, mert a fizetések elmulasztásából eredő hátrányokért a vezetőség semmiféle felelősséget nem vállal. Az alapszabályok értelmében ugyanis mindazon tagok, akik 30 napig a befizetéseket elmulasztják (alapsz. 12. §.), a tagok sorából törölendők és ezáltal minden igényüket a biztosítási összegre elvesztik.*

Erre való hivatkozással tehát ismételten figyelmeztetjük tagjainkat, hogy a fizetéseiket saját érdekükben a legpontosabban teljesítsék.

Az igazgatóság.

A főváros a házbéruzsora ellen.

Almády Géza tanácsos értekezletre hívta meg a főváros középítési-, pénzügyi-, közegészségügyi- és munkásjóléti bizottságának tagjait, hogy megárgyalja velük azokat a módokat, amelyeknek segítségével a mai helyzet orvosolható.

Almády a bizottság elé nagy tanulmányt terjesztett konkrét javaslatokkal. Célja a lakók kiszákmányolásának megakadályozása; a kis jövedelemmel bírók részére oly lakások létesítése, amelyeknek bére megfelel az illetők fizetőképességének; munkáslakások és népszállók építése. Ismertette a lakáskérdés dolgában eddig történeteket. A lakásügygel a főváros Neményi Ambrus kezdeményezésére 1883-ban kezdett foglalkozni, szabályrendeletet is alkotott, amelyet hosszas sürgetés után a kormány csak 1892-ben hagyott jóvá, de akkor is az állam érdekeit érintő és a szoczális vonatkozású pontokat újabb tárgyalás végett visszaküldötte a városnak. Az 1883-ban alakított lakásügyi bizottságot 1893-ban a közgyűlés újra megalakította és megbizta, hogy a csak részben jóváhagyott szabályrendeletet újra dolgozza át és újabb javaslatokkal kiegészítve mutassa be a közgyűlésnek. A bizottság el is készítette munkálatát, amelyben kiterjeszkedett: a tulsufolt lakások kiküszöbölésére;

az adókedvezményekkel létesítendő kisebb lakásokkal berendezett bérházak és munkáslakások építésére; olyan közhasznú vállalat létesítésére, amely hajlandó menhelyeket és éjjeli szállókat létesíteni, hogy az egészségtelen pinczelakásokat megszüntethessék. A bizottság javaslatait a közgyűlés elfogadta, a kormányhoz felterjesztette, azonban semmiféle értesítést a kormánytól nem nyert, a jóváhagyást a szabályrendeletre nem kapta meg s miután 1894—1895-ben az építkezés erősen felledült, a lakásügy iránt az érdeklődés teljesen ellanyhult annyira, hogy az 1893. évi községi választások után maga a lakásügyi bizottság többé meg sem alakult. A nagy építési kedv mellett a lakáshiányról és lakásuzsoráról nem esett szó, csak ma jutott a lakosság újra abba a kellemetlen helyzetbe, amelyben két évtizeddel ezelőtt volt. A lakásuzsora ellen megindult társadalmi mozgalmat természetesen a hatóságnak kell irányítania úgy, mint külföldön: az összes érdekelt faktorok bevonásával. A hatóságnak kell odahatnia, hogy a kis lakások piaczaról a tőke nélkül dolgozó, nem szolid spekuláció kiküszöböltessék, hogy a bérházak, amelyek kis lakásokra vannak berendezve, mentesítsenek a nagy terhektől és biztos jövedelemhez jussanak. Szükséges a helyes lakáspolitikát, jó városrendezést, a kis existenciák helyzetének javítása; az építő kedv föllendítése, az egy-két szobás lakások számának szaporítása, 3—4 szobás kis családi házak építése, népszállók létesítése. végül a lakbérleti szabályok olyan módosítása, amely kizárja a lakásuzsorát.

Mindezek alapján Almády javaslata a következő:

1. A főváros közönsége a városon kívül fekvő nagyterjedésű fekvőségeiből több helyen kisebb háztelkeket hasítson ki és ezen háztelkeket engedje át olcsó lakások, családházak építésére, csekély bérdíj mellett 25—30—40 évi használatra.

2. A házakat csak könnyű építési modorban, kevés költséggel szabad felépíteni. Az ilyen házak részére 25—30 évi adómentesség volna biztosítandó és az évi közjárulékok felére volnának mérséklendők.

Valamely pénzintézet által módját kellene ejteni annak, hogy aki maga akar építeni, olcsó kölcsönt kaphasson.

3. Az ilyen közhasznú intézet, szövetkezet vagy egyesület alapítását a kormánynak és a fővárosnak erkölcsi és anyagi támogatásával, adókedvezmények biztosításával kell lehetővé tenni. Ezek maguk is felépíthetnék a házakat s a főváros ellenőrzése mellett olcsón adnák bérbe.

4. Maguk az egyes munkásszervezetek tagjai is szövetkezhetnének olcsó lakástelepek létesítésére. Amennyiben pedig sem magáncsok, sem pénzintézetek, szövetkezetek nem jelentkeznének, magának a fővárosnak kellene valamely pénzintézettel szerződve, megkezdeni az építkezést annak bizonyítására, hogy a vállalkozás kockázattal nem jár.

5. A főváros hatóságának oda is kellene hatnia, hogy a nagy pénzintézetek gyárak és iparvállalatok munkásházakat építsenek, anélkül azonban, hogy alkalmazottaikat benlakásra köteleznék. E tekintetben magának a fővárosnak kell előljárnia azzal, hogy kisebb javadalmazású alkalmazottai részére olcsó lakásokat épít.

6. A lakásviszonyok javítására előnyös lenne a reggeli és esti órákban a közlekedési vállalatok viteldíjának leszállítása.

7. Szervezni kell egy lakásellenőrző intézményt, amely mint külföldön, kezelné az egész lakásügyet, figyelemmel kísérené a lakásviszonyokat s ellenőrizné, hogy a kedvezményeket élvező házbirtokosok a kikötött feltételeket betartják-e.

8. A szükséglakások és menhelyek bővítése, szaporítása azonnal elrendelendő s az ugynevezett ágybérlők részére szolgáló népszállókat sürgősen létesíteni kell.

9. Ezek után javasolja, hogy a közgyűlés a polgármester elnöklete alatt lakásügyi bizottságot küldjön ki, melynek feladata lenne a lakáskérdés beható tanulmányozása, program kidolgozása és gondoskodás arról, hogy a közgyűlés által elfogadott program komolyan és erélyesen végrehajtsák.

Az értekezlet a javaslatot elfogadta.

Egy böles emberbarát.

A milanoi kiállítás egyik legérdekesebb s az emberiség szempontjából legértékesebb pavillonja az emberbaráti intézmények kiállítása. E kiállítás természetesen könyvekre, kimutatásokra s képekre szorítkozhatik csupán, — de ez egyszerű füzetek tartalma a föld embermillióinak jólétére vonatkozik s az emberi lélek olyan magasságára és mélységére lehetünk egy-egy szürke kimutatásban, hogy a kultur-ember igazi hivatását alig érthetjük meg valahol is jobban, mint e szintelen írások gyűjteményeiben. Ha szimbolumot akart volna az igazgatóság használni, semmi sem találna jobban címül a bejárat fölé, mint hogy: Az emberiség szive. Bár talán a józan ész még jobban részt kér e munkából s ha a sziv ösztönzi is az emberbarátot emberi cselekedetre, a józan ész is sugallja, hogy nem egyes emberrel, de az emberiség jövőjével cselekszik jót.

Valamennyi jelenlevő egyesület közül leghatalmasabban válik ki a »Societa Umanitaria« (Emberbaráti Egyesület), mely tizenötmillió korona vagyonnal olyan gigászi működést fejt ki, hogy berendezkedésével a világ minden emberbaráti egyesületét felülmulja.

És e vagyont az egyesület megalapítója, egyetlen ember ajándékozta az emberiségnek: Prospero Moise Loria. Ismeretlen név Milano határain kívül s még alapítványa sem viseli nevét.

Moise Loria 1814-ben született Mantuában, jómódu zsidó szülőkől s kora ifjúságától kezdve a kereskedelemnek szentelte magát, annál is inkább, mert a zsidókra e szomorú időben más pálya ugy sem várt. Mantuában ez időben sok zsidó élt a ghejtő szük és szennyes utcáiban beszorítva, szenvedve sokat a türelmetlen, erőszakos és elfogult katolikus mantuai olaszágtól. A fiatal Loria lelkeben már ekkor élt a homályos vágy, hogy a selyem-emberiségen egykor egy hatalmas lendítéssel segítsen, kiemelve a földhözragadt kunyhó sötétjéből. Nem a zsidóságot akarta erősíteni, hanem az emberiséget, az olasz népet a kulturában előre vinni, hogy véget érjen a tudatlanság okozta lelkinyomor. De ekkor még ő is csak egy nyomorult, üldözött zsidófiu volt. Nemsokára elhagyta Mantuát s Triesztbe ment. Harminczéves korában értesült arról, hogy Egyiptom alkirálya, Mehemet Ali nagyszabásu tervekkel foglalkozik s országában modern gazdasági és kereskedelmi életet akar teremteni. Loria előtt egy új élet

nyilott meg. Háta megett hagyva a középkori fel-fogásban bukdácsoló, nyomorgó Nyugatot, elindult az ismeretlen Kelet felé, hová végzete és csillaga vezette. Husz éven át dolgozott Egyiptom földjén, hol az alkirály bizalmát sikerült megnyernie. Vállalatai egyre nőttek, vasutakat épített s mikor husz év múlva visszatért, tízmilliónyi vagyont hozott magával Milanoba.

Ebben az időben rengeteg értéket jelentett ez a vagyon Olaszországban, de ő nem használta föl a helyzetet. Visszavonult életet élt, szegényesen élt tovább is s ekkor már megkezdte munkáját, hogy századokra előre megvesse ezer és ezer ember jólétének alapját.

Évtizedeken keresztül dogozott tervein, az idők változtatával azokat javíttatta. A nyolczvanas években egy memorandumba foglalva terveit, felhívta Milano városát, hogy létesítse az Emberbaráti Egyesületet. Persze, akár Magyarországon, senki sem mozdította meg a füle hegyét sem a terv érdekében s ekkor látta Loria, hogy ha azt akarja, hogy terve létesüljön, végrendeletét meg kell fogalmaznia. 1892. júliusában meg is írta végrendeletét ekként:

»Minden eddigi rendelkezésemet visszavonom s e végrendeletemet kívánom végrehajtani.

Általános örökösömül nevezem meg az »Emberbaráti Egyesületet« azon rendelkezések végrehajtásával, melyeket megjelöltem Milano városához benyújtott munkámban. De csak azon esetben hagyom vagyonomat ez egyesületre, ha 1893. decemberéig az egyesület a törvényeknek megfelelőleg jogi személylyé válik«.

S összes vagyonát, több mint tíz milliót, egy más jótékony egyesületre óhajtotta hagyni, ha a kívánt időig, bármi oknál fogva, az egyesület meg nem alakulna. Ismerte jól az emberiséget. 1892. október 28-án meghalt s kívánságához képest elégették holttestét.

Tíz év múlva kezdette meg, 1902-ben, az egyesület a működését, mikorra a vagyon több mint 13 millióra növekedett.

E hatalmas vagyonu egyesület Loria terve szerint épülve fel, a következő intézményeket foglalja magában:

1. A munkások hivatalos szervezete, melynek kötelessége foglalkozni az összes munkáskérdésekkel. Kiadványokat ad ki s a munkásjólétre vonatkozó kérdéseket tanulmányozza.
2. Fordító és informáló hivatal. A világ összes munkásszervezeteivel összeköttetésben áll. Információkat ad, külföldre ajánlközásokat közvetít.
3. Munkásházak háromezer munkáscsalád számára. A szükség szerint ez épül tovább, amennyi lakásra szükség van.
4. Munkáslakások berendezése. Díjakat tűzött ki praktikus berendezésekre, a munkások részére berendezzi lakásaikat s azok parányi részletekben törleszthetik.
5. Helyszerző intézetek munkások, eselédék, női munkások, cselédleányok részére külön-külön.
6. Kivándorlási iroda.
7. Kivándorlottak védelme külföldön.
8. Állásnélküliek támogatása.
9. Foglalkoztató műhelyek.
10. Foglalkoztató mezői gazdaságok.
11. Czipészek műhelye.
12. Elektrotechnikusok iskolája és műhelye.

13. Könyvnyomdai iskola és foglalkoztató műhely. E könyvnyomda fiatal, tehetséges írók műveit adja ki.

14. Munkások iskolái. Elemi és polgári iskola.

15. Iparművészeti iskola.

16. Női kereskedelmi iskola.

17. Népkönyvtár.

18. Hitelintézet.

19. Munkásszövetségek.

20. Mezőgazdasági intézet.

21. Kórházak.

Ez az egyesület Milano székhelylyel egész Olaszországra kiterjed, tagja lehet minden néven nevezendő munkával foglalkozó férfi és nő, ki évenként egy koronát fizet, és ennek fejében minden költség nélkül élvezzi az egyesület összes áldásait. Iskolái, kórházai mind ingyenesek s hitelintézete becsület-szóra ad kamatmentes kölcsönt. S mint a kimutatás feljegyzi, még sohasem vesztett ez az alap.

Városok és kerületek szerint vannak a szervezetek berendezve. Mindegyiknek megvan a maga vagyona s az anyaegyesület szükség esetén segíyezi az egyes szervezeteket.

Például lássuk a milanoi kerületet: 27 milanoi szervezetnek van 5523 tagja. 1905-ben ezek közül 1483 állott állandó munkában, kik 404.700 munkanapot teljesítettek. Keresetük volt 4.109.302 lira. A kerület vagyona 784.401 lira. A lombardiai szövetség 1905-ben 120 millió lira forgalmat ért el.

S ez az egész szervezet örök időre biztosítva van. A tizenhárommillióból immár 15 milliónyi törzsvagyon van s a szervezetek is egyre gazdagodnak. A belső ügyekben autonóm bíraskodás van választott bíróság előtt, s a legfőbb büntetés, az egyesületből való kitiltás bizonyos időre.

S jegyezzük fel, hogy a bölcs emberbarát akarata szerint az egyesület nem ismer sem felekezeti, sem faji különbséget s politikai célra felhasználni nem szabad soha a szervezet hatalmas erejét.

Bölcs ember volt a mantuai gheffó szülőtte s áldás volt az egyiptomi királyok kincsén!

A Laczi gyerek Pesten.

A Laczi gyereket egy szép nyári napon nagy meglepetés érte. Reggel nem engedték ki a porba játszani, hanem nagymosdatások után ünneplő ruhába öltöztették. Szép kék ruhába, a lábát meg pöttön kis csizmába bujtatták, azután beültették a gyermekszékbe, hogy most ám csendben legyen. Laczi várt egy darabig, de azután megunt a várást, kiszabadította magát a székből és kitipegett a konyhába. Ott a nagy sürgés-forgásban előfogta a tűzhely körül foglalatoskodó nénjét: »Juczika!«, szolt neki, a mint rávetette okos szemét. »No mi kell, lellem?« »Ugy-e nincs ma vasárnap?« »Nincs biz' a, lellem!« »Hát miért öltöztettek fel akkor engem, hisz ma nem harangoznak annyit?« »Hát azért lelkecském, mert elmégy édesanyáddal Pestre az ángyikához.« A kérdegetésnek se hossza, se vége nem lett volna, ha elő nem áll a kocsi. Laczit feltették anyja ölébe, a nagyobbik bátyja, a Gábor, a ki már legénysorba számított, nagy köszönések után szorosabbra fogta a gyepőt és utnak indultak. Laczira a dolog semmiféle különösebb hatást nem tett. Egykedvűen majszolta a kezébe nyomott kalácsot. El is felejtette már, hogy

Pestre indulnak. Jó másfél órai ut állott előttük a Dunáig, a hol hajóra kellett szállniok, mert a vasut messze esett tőlük. Az uton ép azok az ismerős virágok virítottak, mint a tanyai uton, a nap derülten sütött s a gyerek becézgető anyja ölében elaludt. Egyszerre azonban nehéz idő támadt, az ég beborult, s a hatalmas dörrenések felriasztották a gyermeket álmából. Félénken simult anyjához, a ki aggódva nézte Gáborral együtt az eget. »Jaj, édesanyám, nagy idő lesz ebből!« »Ugy-e megmondtam fiam tegnapelőtt, hogy báránys az ég, harmadnapra eső lesz.« »Azám, az öreg István, a juhász is mondta.« A gyermek aggódva leste minden szavukat s anyja aggódó arcától egyre jobban elszorult a szive. Utjuk most már a Duna mellett vezetett, hepe-hupás, gondozatlan ut volt, leginkább az őrletők jártak rajta. Az eső itt utólérte őket s a zápor piszkos áradatban hömpölygött az uton. Az ég teljesen elsötétült. A fiatal legényke a nagy égháboruban elveszítette az utat, a lovak letévedtek a Duna szélébe. »Jaj fiam, hol járunk, hisz a malmok zakatolását hallom! Belejárunk a Dunába.« A legényke most vette észre s veszedelmet, s nagy nehezen kiverekedtek a helyes utra. A veszedelem lassankint elmúlt, a nap is kisütött, de a Laczi gyerek nem mert mozdulni a subában, a melybe az édesanyja gondos keze göngyölte. Elérték az állomást, hajóra is szálltak, de a Laczi még mindig meg volt ijedve, illetve még teljes világeletében, 4 kerek esztendő alatt, nem élt. Kezdett az esőtől félni, pedig máskor szeretett a jó langyos nyári esőben meztelán szaladgálni. A hajó, a Duna csak lekötötték figyelmét, a pesti utcza zaja kiverte a fejből az ut emlékeit, de a mint ángyikájához megérkeztek, első dolga volt utját elmesélni. »Hát, kedves ángyika, nagy vízben mentek a lovak, az ég meg igen tüzes volt, egyszerre csak elkezdett valami a vízben csobogni, nem tudom ember volt e vagy béka, de édesanyám akkor nagyon megijedt, meg a Gábor is, és akkor kimentünk a vízből.« A gyereket vitték ide is, oda is, de okos kis arcán mindig látszott valami tünődés. Egyszer csak megszólal. »Hát ángyika?« »No fiam?« »Hát szokott Pesten is esni az eső?« »Szokott ám fiam.« »No akkor én nem szeretek Pesten, én hazamegyek.« Aztán csak tovább járt-kelt, tovább tünődött, egyszerre csak elkezdte az eget vizsgálni. Másnap bánatos arccal beállit az udvarról és szomorú lemondással megszólal: »Édesanyám, menjünk haza, mert báránys az ég, harmadnapra eső lesz.«

B. L.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Vilmos császár mint földbirtokos. Egy francia ujságíró eme érdekes dolgokat írja Vilmos német császárról a »Figaró«-ban. Legutóbbi keletporoszországi utazásomig semmit sem tudtam arról, hogy Vilmos császárnak Elbing és Brannsborg közt birtokai vannak. Ez alkalommal tudtam csak meg, hogy Cadinen a császár birtoka. Az ott dolgozó emberek kétszeres alattvalói neki. »Ez a birtok egy darab szociális reform, mint mi Németországban nevezzük« — magyarázta egy szomszédos birtokos. A császár itt kicsinyben az ő szociális és gazdasági politikájának irányelveit érvényesíti. A téglagyárat megnagyobbította és kikötőt építtetett, hogy téglát, esetleg egyéb gazdasági terményeit elszállithassa.

Vilmos császár az ipari foglalkozásra is rászoktatta parasztjait és ma már odáig jutottak, hogy cadineni iparcikkéket akár ki is lehetne állítani. Ez azután a mi parasztjainkat is visszatartotta a kivándorlástól, akik pedig ha iparunk nem volna, valószínűleg a nyugati ipari központokba vándoroltak volna boldogulást keresni. A császár azonkívül arra is gondolt fordít, hogy parasztjaink lakása jobb legyen, mint az állatoké. (Ezt a kifejezést gyakran használja a császár.) A császár az ő embereinek érdekében még sokkal messzebb menő reformokat léptetett életbe mint a birodalom törvényhozása. A császár munkásainak betegség esetén megadja fele bérüket, azonkívül gondoskodik az ingyen gyógykezelésről és gyógyszerekről. A családtagok szintén ingyen kezeltetnek, ha megbetegednek. Ha valamilyik munkás, aki tagja volt már a betegsegélyzőpénztárnak, elhal, a családja temetkezési költséget kap. A pénztár tagjai nagyon csekély díjat fizetnek és a tartaléktőkét maga a császár fizeti be. A császár azonkívül egy különleges takarékosági rendszert honosított meg Cadinenben. Mindegyik gyermek kap egy ugynevezett iskola-takarékkönyvet egy bizonyos összeggel és minden egyes betéthez a császár egy csekély összeggel járul hozzá. Van egy külön alap, amelyhez a császár minden 15 márkás betét után egy félmárkát utal és ezt az alapot a már felnőtt takarékoskodók között sorshuzás utján széjjel osztják.

Angol politikusok látogatása hazánkban.

Szeptember huszonegyedikén a most kormányon levő angol liberális párt klubjának hatalmas küldöttsége érkezett fővárosunkba, hogy eleget tegyen a magyar függetlenségi párt meghívásának. A megérkezéskor díszes fogadtatásban s itt létük alkalomával szíves vendéglátásban volt részük. Több napi itt tartózkodásuk alatt megnézték a főváros nevezetességeit s nyilatkozataik a látottakkal legnagyobb megelégedésükről tettek tanúságot. A vendégek tiszteletére lakoma is volt, melyen a magyar és angol nemzet régi barátságát megerősítő meleg nyilatkozatok hangzottak el. A látogatás legkiemelkedőbb és legtanulságosabb eseménye a munkásügyi értekezlet volt, a melyet angol vendégeink és a függetlenségi párt ez utóbbinak párthelyiségében tartottak. E tanulságokban gazdag értekezletet jövő számban fogjuk részletesen ismertetni. Ez értekezlet után angol vendégeink még bejárják hazánk nevezetesebb vidékeit. Reméljük, hogy mindenütt jól érzik magukat és az irántunk érzett barátságot meg fogják továbbra is őrizni s megteszik nekünk azt a szolgálatot, hogy otthon maradt honfitársaikat jóindulatulag felvilágosítják hazánk viszonyai felől.

Jótekonyság közönség előtt tartott prédikációt az a pap, akivel ez a kis történet megesett. Lelkes prédikációt tartott közönségének a jótekonyságról s hogy beszédének hatását tette váltsa, kézzel-kézre adatta kalapját az adományok befogadására. Visszakapván kalapját, egy fillért sem talált benne. A pap a kalapot lefelé fordította, hogy dus tartalmáról meggyőzze közönségét, s így fohászkozott fel: »Hála néked Istenem, hogy legalább a kalapom visszakértél.«

Az öltözködésről. Mantegazza, akinek egészségügyi tanácsai általánosan ismeretesek, praktikus tanácsokkal szolgál arra nézve, miképpen kell helyesen és észszerűen öltözködni. Esméit eredeti és öt-

letes formáiban közli a világgal. Harmincz rövid, de velős szabályát adja a ruházkodásnak: 1. Akinek csak ötven fillére van, az ebből negyvenet költsön ennivalóra és tizet ruházatra. 2. Akinek négy koronája van ruházatra, az ebből hármát költsön fehérneműre és egyet a külső ruházatra. 3. Helyesebb ha a hét minden napján rendesen öltözködünk, mintha vasárnap kicsipjük magunkat és a hét többi napján piszkos és kopott ruhában járunk. 4. A tiszta ruha egyik föltétele az emberi méltóságnak és egészségnek. 5. A ruha második bőre az embernek és épp annyi gondozást igényel, mint az amit a természetől kaptunk. 6. A munkásnak legyen külön ruhája a műhely és külön az otthon számára. 7. Mielőtt új ruhát rendelünk, nézzünk be a konyhába s tájékozódjunk, vajjon a gyermekeink jóllaktak-e? 8. A ruhán levő pecsét szégyen, amit semmi sem ment. Inkább száz folt mint egy pecsét. 9. Viseljünk inkább új, vastag és durva ruhát, mint elegánsat, de uraságotól levetettet. 10. Jobban öltözködni, mint helyzetünk megengedi, folytonos hazugság, mely hibákba és bűnökbe sodor. 11. A toalettek körül való tulzás olyan, mint a hamis névalírás. 12. A ruházkodás körül tanusított cinizmus néha tapintat hiánya, néha pedig exaltált állapotnak, vagy pláne örültségnek jele. 13. A híres emberek különczködő ruházkodásának utánczása nem tesz bennünket híresekké, csak nevetségesekké. 14. Balgaság szolgálja módon követni a divatot. Nem számolni vele örültség. 15. A ruházkodásban való nagy egyszerűség majdnem mindig megfelel az egészség és elegancia követelményeinek. 16. A divat mindenkire nézve ugyanaz, de az okos ember a jelleméhez, szokásaihoz, állásához és korához alkalmazza. 17. A nő csinოსítsa magát, de a férfi öltözködjék. 18. Minden divat, mely a test könnyű és szabad mozgását gátolja, ellensége a munkának és az egészségnek. 19. Inkább izzadjunk a téli ruhában, mint dideregjünk. 20. Inkább hordjunk nyáron téli ruhát, mint télen nyári ruhát. 21. Az első hideg téli napokban már melegen kell öltözködni, de az első meleg után várjunk még néhány napig s csak azután öltözzünk könnyebben. 22. Semmi olyan szövetet, ami zseniroz, semmi olyan szalagot, ami szorit. 23. Ugy kell öltözködni, hogy az javunkra szolgáljon, de nem úgy, hogy félrevezessük felebarátunkat. 24. Az egészség egyik főfeltétele a ruházkodásban: a fehér szín és a gyapjuszövet. 25. A toaletten minden, ami hamis és mesterkelt, egyuttal ártalmas is. 26. A toaletten való hazugság mindig megbánást és elégedetlenséget von maga után. 27. A hideg ellen jobban lehet küzdeni több könnyebb fajta ruhával, mint egy nagyon vastaggal. 28. A ruhákat, kivált nyáron, ki kell tenni a levegőre és a napra. Épp úgy szükségünk van a szellőzésre, mint testünknek és szobáinknak. 29. Azt a ruhát, mely csak a legkisebb mértékben is akadályoz bennünket a mozgásban, félre kell dobni. 30. A szabót épp úgy nem jó sűrűn változtatni mint az orvost.

Fehéredő néger. Érdekes hirt jelentenek New-Yorkból. Green Leslie telivér néger, aki eddig fekete volt, mint a korom, annyira fehéredik, hogy talán néhány hónap múlva az anyja sem fog reá ismerni. Green jelenleg harminczkilencz éves és North Carolinából jött North Adamsba. Négy év előtt jobb karjáról hámlani kezdett a bőr s azóta egész teste fehér lett és a hámlás már a nyakig terjed

A fehéredő néget az orvosok is megvizsgálták, de nem tudták megállapítani, hogy mitől fehéredik. Green semmi fájdalmat vagy kellemetlenséget nem érez a bőrhámlás és a fehér bőr képződése miatt, de annál dühösebbek reá néger fajsorsosai, kik közül Green nemsokára mint fehér ember fog kiválni.

A legrégebb magyar szerkesztő. Dr. Szinnyei József kir. tanácsos, a M. Nemzeti Muzeum hírlapkönyvtárának igazgatója »Magyar írók« című életrajzgyűjteménye legújabb füzetében a legrégebb magyar szerkesztő életrajzát közli. Az értékes életrajzból megtudjuk, hogy *Roboz* István, aki 1828-ban született, a pápai református kollegiumban Petőfi és Jókai tanuló társa volt, 1848-ban végezte el jogi tanulmányait. 1848–49-ben Somogyban Noszoly kormánybiztosnak volt titkára. Az utóbbi évben írta a Kossuth imáját a kápolnai esetlekek felett Ádándon Csapody Pál kastélyában, melyet francia, angol, olasz, német, lengyel nyelvre is lefordítottak. 1856-ban a kaposvári törvényszéknél vizsgálóbíró, utóbb az alkotmányos életben a megye tiszti főjegyzője lett. 1866. március 6-án alapította a »Somogy« cz. politikai hetilapot (midőn a dunántúli megyékben csak egy lap volt Nagykanizsán, az egész ország területén pedig csak 3 politikai napi s öt vidéki heti lap), melynek ma is szerkesztője. Ez idő szerint ő a legrégebb szerkesztő hazánkban. Az irodalomban s közügyekben tanúsított működéséért 1879-ben a Ferencz József-rend lovagkeresztjével, 1887-ben pedig a királyi tanácsossággal tüntették ki, midőn Kaposvár közönsége írói munkásságának 40 éves évfordulóját ünnepelte meg. A vidéki hírlapírók kongresszusát ő kezdeményezte. A somogyvármegyei Berzseny irodalmi társaság elnöke. Érdekes életrajzokat olvasunk még a füzetben Ritter György krónikairól, a soproni szabómesterről, »Rogerius mester« nagyváradi kanonokról, Rimay János, Riskó Ignác költőkről, Römer Flóris kanonokról és másokról. Az eddig megjelent 98 füzetben 20,729 írónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva.

Az uszó koporsó. Ezt a szállóigévé lett elnevezést Heyermans használta a Remény (Op hoop van zegen) című halászdrámájában, amely bejárta a világ összes szinpadait és mindenütt megrendítő hatást tett. Heyermans e műve azt a szörnyű visszaélést ostromozza, melyet a hajótulajdonosok követnek el, akik nagy összegre biztosítják nyomorult, rozoga hajóikat, kiküldik a tengerre 10–12 halászzal; a hajó a viharban elmerül, néhány emberélet belepúszul, özvegyek és árvák siratják a gaz spekuláció szánandó áldozatait, de a gazda megkapja a biztosításban kikötött összeget s még jó üzletet is csinál, Heyermans ellen óriási volt a fölháborodás, természetesen a hajótulajdonosok körében, rá-

fogták, hogy éktelenül tuloz, hogy fölláztatja a halászkat kenyéradójuk ellen. De amit a »Rotterdam sch Neuwsbald« egyik e heti számában olvasunk, az arra vall, hogy a költőnek volt igaza, nem a haragvó uraknak. A lap nyiltan megnevezi egy egész csomó ilyen uszó koporsó nevét, számát és urát; minden állítását fénykép-fölvétellel és hiteles adatokkal igazolja. Az egyik hajónak például az egész oldalát kirágtá a féreg, tele volt lyukkal s hogy ezt elleplezzék, 25–26 ezer szöveget vertek bele, Juniusban elindult a hajó, de sietve kellett a kikötőbe visszatérnie, mert a lyukon mindenütt beszivárgott a víz; ekkor bevitték a hajógyárba és bedeszélték néhány helyen: holnap ismét a nagy vízre fog menni. A hajók épségét nem a hivatalos hatóság ellenőrzi, hanem csak a kölcsönösség viszonyában levő biztosító intézetek, még pedig kárhozatos felületességgel. A nevezett lap szerkesztőségében látható egy ilyen féregrágtá deszka. Az újság fölveti a kérdést: tűrheti-e a törvényhozás, hogy az uszó koporsó ily gyalázatos módon vigye biztos sírjába az ilyen hajók legénységét?

Egy sajtósági baleset család-per foglalkoztatta nemrégiben a drezdai törvényszéket. Egy Richter Ferencz nevű, leitmeritzi (Csehország) születésű szabász többre becsülte a munkánál a semmittevést. Mesterségét már évekkel ezelőtt szegre akasztotta, ehelyett azonban kitalált egy trükköt, amelynek révén éveken át gond nélkül megélhetést biztosított magának. Richter évek sora óta biztosította magát baleset ellen több társaságnál Berliin, hamburgi, drezdai, boroszlói, leipzig, frankfurti müncheni, nürnbergi, bécsi és wintehuri intézeteknél ő állandó »kundschaft« volt anélkül, hogy egyik társaság tudta volna, hogy másoknál is biztosítva van. A biztosítás megkötése alkalmával a társaság képviselőjének hozzá intézett szokásos és előirt kérdésére, vajjon biztosítva van-e, érte e már baleset, ill. részesült-e ilyen czimen kártérítésben, a biztosító-jelölt mindig stereotyp »nem«-el válaszolt és ezáltal a legdurvább módon megtévesztette az illető hivatalnokot. A biztosítás megkötése után rövid idő múlva azután Richter balesetet jelentett. Vagy a kerékpárról esett le, vagy a karját, kezét vagy lábát sértette meg, avagy egyéb sérülést szenvedett, egy szóval Richter mindenkor számottevő kártérítésben részesült és pedig nem is egy, hanem egyidejűleg több társaság részéről. Ilyen módon néhány év alatt neki nem kevesebb mint 6000 márka fizettetett ki. Bár feltételezik, hogy a csaló a sérüléseket saját maga okozta, hogy balesetjára részese legyen, ezt nem lehetett rábizonyítani. A biztosító társaságoknak bementett hamis adatok miatt azonban család miatt elítélte őt a bíróság 2½ évi fogházra és 3 évi becsületvesztésre.

MUHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító Temesváron

Mag-, növény-, rózsá-, fák- stb. nagytenyészet.

(Tenyésztőterület: 62 hold = 73 hektár.)

Magvakból és virághagymákból a legjobbat.

A legnemesebb gyümölcs-, dísz- és sorfákat.

A legszebb fenyőféléket és cserjéket.

Képletekkel bőven ellátott leíró katalogusok ingyen.

Postaszállítmányok magvakkal 5 kor. felül bérmentve.

Minden egyes szállítmányhoz „Mühle tanácsadója a kertmívelésben”, a legjobb kertészeti kézikönyv ingyen mellékeltek.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht“

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utca 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

Á „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.